

Til: Fakultetsstyret

Dato: 12. april 2018

Rapport over Ibsen-senterets digitale ressurser

Som resultat av at Senter for Ibsen-studier ble etablert som et forsknings- og dokumentasjonssenter for å styrke forskning på Henrik Ibsen, forvalter senteret i dag et stort og mangfoldig digitalt materiale. Senterets nettressurser representerer ikke bare det eneste gjenværende Ibsen-nettstedet etter den nasjonale Ibsen-satsningen i 2006, men utgjør også en unik forskningsinfrastruktur og et digitalt verktøy som ligger i forskningsfronten for Digital Humaniora i Norge. Stillingen som ansvarlig for de digitale ressursene ved Ibsen-senteret innebærer dermed forvaltningen av store kunnskapsressurser. Samlet utgjør disse ressursene resultatet av mer enn hundre årsverk og er i daglig bruk av en rekke ulike brukergrupper både nasjonalt og internasjonalt. Hvis de ikke vedlikeholdes, vil de i løpet av kort tid bli utdatert og gradvis ubrukelige.

Vi lanserer nå i april nye nettsider som gir bedre tilgang til de digitale ressursene ved senteret. Nettstedet består av følgende hoveddeler:

1. Henrik Ibsens skrifter
2. IbsenStage
3. Ibsen-arkivet
4. Ibsen-bibliografien
5. The Multilingual Ibsen
6. 3d-modell av Komediehuset i Bergen (under arbeid)

1. Henrik Ibsens skrifter

Historikk og innhold

UiO overtok ansvaret for den digitale utgaven av *Henrik Ibsens skrifter* (HISE) da bokprosjektet ble avsluttet i 2010, og lanserte HISE i 2014. Den gjør digitalt tilgjengelig alt som finnes i de 33 bokbindene, men inneholder også mye som ikke er i bøkene, bl.a. faksimiler, parallellvisning av tekster og en varia-kategori med Ibsens kunst, notater, hilsener m.m. Den digitale utgaven er internasjonalt anerkjent for sine kodetekniske løsninger og brukervennlighet og er en unik forsknings- og kunnskapsressurs på grunn av sin tekstmengde og høye standard. Med HISE kan man utnytte mulighetene som ligger i XML-kodingen til å undersøke hele Ibsens forfatterskap og korrespondanse:

- analysere språkstrukturer i brev, replikker, sceneanvisninger m.m.
- undersøke utvikling og epoker i forfatterskapet
- finne tematiske og språklige sammenhenger i det store materialet ved strukturerte søk
- lage rene tekstfiler til bruk i clustering, bl.a. temaclustering i brev og dramatekster
- lage grafiske framstillinger og nettverksanalyser av korrespondansene

Ved siden av dette har HISE stor verdi som formidlingsressurs ved at den gir digital tilgang til:

- alle Ibsens verk og transkripsjoner av alle manuskripter
- kommentarer, innledninger, redegjørelser og personbiografier for alle brevmottagere

- parallellvisning av tekster, faksimiler og kommentarer

Samarbeidspartnere og brukere

Nasjonallbiblioteket samkjører jevnlig sitt arkivmateriale med HISE og gir informasjon om nye Ibsen-brev, og de leverer fortløpende nye faksimiler av sitt Ibsen-materiale som supplerer til HISE etter hvert som de digitaliserer arkivene sine. Den private Schøyen-samlingen inneholder en stor Ibsen-samling som stadig får nye tilskudd, og som inkluderes i HISE i form av faksimiler og tekst. HISE er i daglig bruk av en rekke ulike brukergrupper: forskere, studenter, oversettere av Ibsen-verk, teaterfolk (skuespillere og instruktører for Ibsen-oppsetninger), Ibsen-museet Oslo og i Grimstad. Via kontaktadresse og facebook besvarer vi fortløpende brukerhenvendelser og spørsmål.

Drift og vedlikehold

Årlig tilvekst: Innlemme nytilkomne Ibsentekster (hovedsakelig brev og varia) fra biblioteker, arkiver, antikvariater og private samlinger i HISE, evt. endre tekstgrunnlag fra kopi til original. Nye faksimiler som kommer inn, legges inn i systemet. Visningen må løpende vedlikeholdes i samarbeid med teknikere vedr. brutte lenker, formateringsfeil, kontroll av endringer, oppfølging av stilarksjusteringer, oppdatering av entiteter o.l. Driften innebærer også fiksing av bugs og oppfølging av teknikere.

Hva gjenstår

Tekster: omtrent halvparten av tekstene i kategorien Varia/Øvrige tekster er ikke transkribert, dvs. 270 av 528 tekster. Kommentarene til tekster i alle kategorier inneholder lenker som nå ikke virker, så disse må enten fjernes eller ferdigstilles.

Faksimiler: Det er ikke lagt visningsløsning for å se bilder av dikt eller sakprosa i HISE, selv om mange finnes i arkivet. For sakprosa gjelder det faksimiler til 115 tekster og for dikt 185 tekster i tillegg til et ukjent antall versjoner i form av småtrykk og manuskripter. For kategoriene brev og varia i HISE er det mulig å vise bilder, men det er bare lagt ut bilder av 1715 av totalt 3054 tekster, så det mangler faksimile for nesten halvparten av brev- og variamaterialet. Noe finnes i arkivet, noe kommer fortløpende fra NB, mens resten må hentes inn fra andre arkiver. Parallellvisning er heller ikke tilgjengelig for kategoriene dikt, sakprosa og varia.

Teatermaterialet i Bergen: Ibsen-senteret har delfinansiert digitalisering av et viktig arkivmateriale ved Teaterarkivet i Bergen, og har nylig fått overlevert disse faksimilene. Det gjelder regi- og sufflørbøker som Ibsen har notert i da han satte opp stykker ved teateret, med bl.a. scenskisser og kostymetegninger. Disse bør inkluderes i HISE og kommenteres, evt. delvis transkriberes.

Ibsens kunst: Ibsen tegnet og malte 122 bilder som vi kjenner til. Noen av disse bildene (ca. 40 stk.) er inkludert i HISE, men vi har fått tilgang til mye mer gjennom arbeidet med NBs Ibsen-arkiv og er i ferd med å inkludere alle disse bildene i HISE.

2. IbsenStage

Historikk og innhold

IbsenStage er en relasjonell database med detaljert informasjon om Ibsen-forestillinger over hele verden fra første oppsetning og til i dag. Systemet bygger på den australske databasen AusStage, mens innholdet er overtatt fra Ibsen.nets repertoardatabase, som var en storsatsing i forbindelse med Ibsen-året i 2006. Disse dataene ble overført til Ibsen-senteret i perioden 2011 -2017, både ved hjelp av automatisk import og manuell

overføring av data. Det ligger rundt 20 årsverk i denne databasen. I tillegg bygger IbsenStage på den meget større investeringen i utviklingen av selve database-modellen, finansiert av det australske forskningsrådet.

Samarbeidspartnere og brukere

IbsenStage brukes jevnlig av litteratur- og teaterforskere, teaterhistorikere, studenter, journalister og teaterfolk. Basen har dannet grunnlag for flere forskningsarbeid på nivå 2, var i februar 2018 emnet for en doktorgrad om Ibsens dramatik, og er brukt som grunnlag for artikler både i BBC-online og New York Times. Vi samarbeider med en rekke teatre både nasjonalt og internasjonalt som gir oss informasjon om sine Ibsen-forestillinger og som bruker basen for informasjon og som grunnlag for nye oppsetninger. Gjennom *Ausstage* har vi et nært gjensidig samarbeid med forskningsmiljøet i Australia, som bl.a. bruker IbsenStage i sin Ibsen-forskning. Vi utveksler gjensidig informasjon med *sceneweb*, som registrerer alle teateroppsetninger i Norge og får jevnlig overføring av informasjon og bilder fra alle de store teatrene i Norge. Vi har også et stort internasjonalt kontaktnett og samarbeider med en rekke forskere og studenter ved utenlandske universiteter og ambassader. De bidrar med informasjon om Ibsen-forestillinger i sine respektive områder, og enkelte legger også inn data direkte i basen.

Drift og vedlikehold

Den daglige driften av databasen innebærer først og fremst å holde den løpende oppdatert. Det gjøres både ved hjelp av webcrawling, der vi har satt opp spesifikke søk som varsler når det legges ut nye forestillinger, og ved aktiv søkevirkosomhet på nett, bl.a. via søk i utenlandske arkiver og databaser. De mange internasjonale kontaktene og assistentene følges opp kontinuerlig og holdes oppdatert om endringer i rutiner. Driften innebærer også fiksing av bugs og oppfølging av teknikere.

Hva gjenstår

Databasen er under stadig utvikling, både ved at vi arbeider med å forbedre brukervennligheten og med grensesnittet for visning av data. Det er også nødvendig med justering av eksisterende data etter tidligere utviklingsfaser, fordi nye visningsmuligheter krever tilpasning av innholdet. Vi har blant annet satt i gang arbeidet med å kunne vise turneer i sammenheng for å kunne se hvordan Ibsens stykker har spredt seg internasjonalt og oppdaterer databasen ut fra nye visningsbehov.

3. Ibsen-arkivet

Nasjonalbiblioteket nedla i 2017 sitt Ibsen-nettsted, det tidligere Ibsen.net, og ga hele innholdet til Ibsen-senteret. Det siste halve året har vi lagt ned mye arbeid i å få integrert dette store materialet i de eksisterende ressursene ved senteret. Det har nå resultert i et digitalt Ibsen-arkiv med to hovedkategorier: Et bilde- og et tekstarkiv, pluss et lydarkiv under oppbygging.

3.1. Bildearkiv

Historikk og innhold

Bildearkivet inneholder både bilder som lå på det nedlagte Ibsen.net, og bilder fra HISE:

- 2500 bilder fra Ibsen-forestillinger i hele verden, lenket til forestillingene i IbsenStage
- Ca. 60 portretter av Ibsen; fotografier, tegninger, malerier
- Mer enn 200 karikaturer og parodier fra Ibsens samtid
- Ibsens egen kunst; 122 malerier, skisser, tegnede pengesedler til Susanna m.m.

- På sikt: faksimiler fra teaterarkivet i Bergen av ca. 20 bøker på 150-300 sider

Samarbeidspartnere og brukere

Vi har et tett samarbeid med NB også på dette punktet, med en gjensidig utveksling av filer og informasjon. Ibsenmuseet i Oslo skal levere bedre bilder av flere av Ibsens malerier. Vi mottar bilder fra Ibsenforestillinger fra en rekke teatre i inn- og utland, og ønsker å intensivere innhentingene.

Det har vært stor etterspørsel etter dette materialet etter at NB tok ned sine sider. Vi fikk bl.a. en etterlysning fra den norske ambassaden i Tokyo to dager etter at sidene gikk ned. Særlig gjengivelsene av Ibsens kunst er det stor pågang etter, fordi de for øyeblikket ikke er tilgjengelig noe sted hverken digitalt eller i bøker.

Drift og vedlikehold

Vi legger nå i april 2018 ut den første bolken av bilder. Den vil på sikt suppleres fortløpende i forbindelse med oppdatering av IbsenStage og supplering av arkivbilder.

Hva gjenstår

Noen av bildetekstene finnes bare på norsk og noen bare på engelsk. Dette skal på sikt oversettes og gjøres tospråklig i visningen. Det er også flere bildekategorier som planlegges inkludert: bildene fra teaterarkivet i Bergen, og flere parodier, bl.a. ca. 100 faksimiler med metadata som er samlet inn i forbindelse med en masteroppgave ved UiO.

3.2. Tekstarkiv

Historikk og innhold

Tekstarkivet samler og gjør tilgjengelig tekster om Ibsen, både fra det nedlagte Ibsen.net og senterets øvrige nettressurser. Det har følgende kategorier:

- [Om Ibsens verk](#): Bakgrunnsinformasjon om alle verk, utgivelser, oppførelser m.m.
- [Om Ibsens liv](#): Biografisk tidstavle, transkripsjoner av nekrologer og biografier fra samtiden
- [Samtidens anmeldelser](#): Transkripsjoner av 700 anmeldelser av utgaver og forestillinger
- [Oversettelser av Ibsens verk](#): Tilgang til digitaliserte oversettelser på ni språk
- [Norske Ibsen-utgaver på nett](#): Tilgang til faksimileutgaver av eldre Ibsen-utgaver
- [Teateroppsetninger](#): Oversikt over urpremierer og nasjonale førsteoppføringer av Ibsens verk

Samarbeidspartnere og brukere

Dette er et svært etterspurt materiale, særlig de digitaliserte anmeldelsene fra Ibsens samtid som ikke finnes tilgjengelig noe annet sted og som brukes mye av Ibsen-forskere. Tekstarkivet som helhet vil bli en uvurderlig ressurs for forskere, studenter og øvrige brukere, som her vil finne samlet tilgang til sentralt materiale om Ibsen og kunne bevege seg mellom de ulike digitale ressursene.

Drift og vedlikehold

Dette arkivet vil trolig generere endel pågang fra brukere med spørsmål, kommentarer og etterlysning av materiale. Metainformasjon må justeres, evt. feil og inkonsekvenser rettes, nytt materiale inkluderes.

Hva gjenstår

Det gjenstår å legge inn flere deler av materialet fra Ibsen.net, bl.a. artikler om Ibsen og hans verk. Vi må også fullføre arbeidet med å lage engelsk versjon av de mest sentrale sidene.

3.3. Lydarkiv

Historikk og innhold

Vi har fått tilgang til lydopptak fra Ibsen-forestillinger som vi legger ut som streamingtjeneste. Vi er også i dialog med NRK om rettighetene til å legge ut deres opptak av radioteaterforestillinger av Ibsens verk, til sammen 84 stk, og håper å få en avtale om deler av dette materialet i nærmeste framtid.

4. Ibsen-bibliografien

Historikk og innhold

Ibsen-senteret har i henhold til skriftlig avtale mellom Nasjonalbiblioteket og HF ansvar for oppdatering og vedlikehold av denne databasen, som pr. i dag inneholder 36 970 poster. Postene består av:

- Henrik Ibsens verker på originalspråket og i oversettelser
- Parodier over og omdiktninger av Ibsens verker
- Dokumenter om Ibsens liv og forfatterskap: Bøker, hovedoppgaver, småtrykk, artikler og kapitler i samlingsverker og konferanserapporter, i tidsskrifter og aviser
- Referanser til videogram og lydopptak
- Innførsler i flere trykte, retrospektive bibliografier

Samarbeidspartnere og brukere

Nasjonalbiblioteket og BIBSYS er kilder for dataene i bibliografien, og den ligger på NBs nettsider, men oppdateringsansvar ligger hos Ibsen-senteret. Bibliografien brukes jevnlig av forskere og studenter. Bibliografien holdes løpende oppdatert av senterets bibliotekar gjennom primærregistrering av dokumenter.

5. The Multilingual Ibsen

Historikk og innhold

Ibsen-senteret har bidratt til å finansiere og utvikle denne nettressursen, som er en parallellvisning av oversatte utgaver av Ibsens verk ved siden av den norske teksten.

Samarbeidspartnere og brukere

Den parallelle sammenstillingen av ulike språkversjoner brukes av studenter og forskere.

Drift og vedlikehold

Ansvar for drift og vedlikehold er nylig blitt overført til Ibsen-senteret. Det innebærer oppdatering av digitale løsninger, integrering i senterets øvrige ressurser og supplering av flere språk, bl.a. fransk, som mangler i basen.

6. Prosjekter under arbeid

3d-modell av Komediehuset/Det Norske Theater i Bergen

I samarbeid med Ausstage blir det utarbeidet en digital tredimensjonal modell for det gamle teateret i Bergen, der Ibsen satte opp sine første stykker som instruktør. Modellen er basert på skissene i de regi- og

rollebøkene som er digitalisert av Teaterarkivet i Bergen i samarbeid med Senter for Ibsen-studier, og gir mulighet for å bevege seg med 3d-briller i et interaktivt digitalt miljø der man kan utforske Ibsens forfatterskap. Den første fasen av prosjektet er allerede finansiert og i ferd med å ferdigstilles.

Med hilsen
Frode Helland